Laura Terho
hallitusneuvos
TUTO/HYT

VN/35688/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lapsiin liittyvien rikosepäilyjen selvittämisessä avustavista terveydenhuollon yksiköistä (HE 63/2026 vp)

Vastauksena lisäkysymyksiin, jotka sosiaali- ja terveysvaliokunta toimitti sosiaali- ja terveysministeriölle 30.9.2026, todetaan kunnioittavasti seuraavaa:

Kysymys: Miten varmistetaan, että kaikki tarvittavat asiakirjat säilytetään ainakin jonkun viranomaisen toimesta?

Vastaus: Poliisille toimitettavaan aineistoon olisi liitettävä kaikki asian kannalta merkityksellinen tieto, muun muassa kaikki valokuvat, joilla voi olla merkitystä tutkinnan kannalta. Jos poliisi esimerkiksi pyytää koko kehon tutkimusta, lausuntoon olisi liitettävä myös valokuvat, joissa vammoja ei näy, koska myös tieto siitä, että tutkimuksessa ei ole havaittu jotakin löydöstä, voi olla olennainen.

Kysymys: Miksi ei ehdoteta säädettäväksi, että yksikön olisi toimitettava poliisille aina kaikki tutkimuksen yhteydessä kertynyt materiaali (jolloin ei jäisi poliisin pyynnön varaan tai yksikön harkinnan varaan se, mitä poliisille toimitetaan)?

Vastaus: Ks. edellinen vastaus, eli yksikön olisi liitettävä poliisille toimitettavaan aineistoon kaikki asian kannalta merkityksellinen tieto. Tarvittaessa THL voisi ohjata yksiköitä tästä asiasta, jos tässä on ollut joissain yksiköissä epäselvyyttä.

Kysymys: Jos tutkimuksen tehnyt asiantuntija tarvitsee tutkimuksessa käyttämiään asiakirjoja oikeudenkäynnissä todistamista varten, onko hänellä mahdollisuutta saada nämä kaikki asiakirjat muilta viranomaisilta (muiltakin kuin poliisilta) oikeudenkäyntiä varten?

Vastaus: Esityksessä ei ehdoteta yksikön asiantuntijalle oikeutta saada tutkimuksessa käyttämiään asiakirjoja muilta viranomaisilta todistajana toimimista varten. Lausuntoon olisi kuitenkin kirjattava selvästi, mistä tutkimuksessa käytetyt tiedot ovat peräisin. Tämän vuoksi katsotaan, ettei asiantuntijalle ole tarvetta säätää oikeutta saada tutkimuksessa käyttämiään asiakirjoja todistajana toimista varten. Tarvittaessa todistajaksi voitaisiin kutsua myös henkilö, joka on tehnyt nämä alkuperäiset kirjaukset asiakas- tai potilastietojärjestelmiin tai muihin rekistereihin.

Kysymys: Eikö aiheudu ylimääräistä työtä siitä, että yksikön asiantuntija joutuisi pyytämään tarvitsemansa asiakirjat erikseen jokaista oikeudenkäyntiä varten; olisiko kuitenkin mahdollista säätää niin, että yksikkö saisi säilyttää asiakirjoja oikeudenkäyntiprosessin päättymiseen saakka?

Vastaus: Vain murto-osassa yksiköissä tutkituista tapauksista lausunnon laatija kutsutaan todistamaan oikeudenkäynnissä. Paljon enemmän työtä aiheutuisi siitä, jos yksikön olisi jokaisen tutkimansa tapauksen kohdalla seurattava, onko oikeudenkäynti jo päättynyt.

Laura Terho
hallitusneuvos
TUTO/HYT VN/35688/2024

Kysymys: Eikö yksikön tule voida selvittää valvontaviranomaiselle kantelun johdosta juuri kyseisessä yksittäisessä asiassa tapahtunut menettely eikä vain yleisellä tasolla; asia liittyy sekä tutkittavan että tutkimuksen suorittaneen oikeusturvaan?

Vastaus: Ei ole poikkeuksellista, että viranomaisella, joka joutuu vastaamaan kanteluun, ei ole enää hallussaan kaikkia asiakirjoja, jotka tapaukseen liittyvät. Esimerkiksi asiakastietolain liitteen nojalla kopiot muita tahoja varten laadituista lääkärinlausunnoista ja -todistuksista säilytetään 5 vuotta todistuksen tai lausunnon laatimisesta.[1] On mahdollista, että valvontaviranomaiselle tehdään kantelu lausunnon laatineen lääkärin toiminnasta sen jälkeen, kun 5 vuotta on kulunut lausunnon laatimisesta eikä lausunnosta siksi enää säilytetä kopiota. Kantelu voidaan silti sote-valvontalain 33 §:n 2 momentin mukaisesti erityisestä syystä ottaa tutkittavaksi, vaikka tapahtumasta olisikin kulunut enemmän kuin 2 vuotta. Tällaisessakin tilanteessa kanteluun joudutaan siis vastaamaan, vaikka lausunto olisikin jo tuhottu.

Kysymys: Olisiko mahdollista säätää yksikölle jonkinlainen prosessinjohtovastuu tai vastuu tehdä aloite siitä, että tutkittavana olleelle lapselle tehdään tarpeen mukaan yksilöllinen haitan arviointi muualla terveydenhuollossa?

Vastaus: Yksilöllisiä haitanarviointeja pyytävät poliisi, syyttäjä, tuomioistuin taikka asianosaiset tai heidän lailliset edustajansa. Yksiköille ei ole perusteltua säätää tältäkään osin johtovastuuta rikosprosessista, koska siitä vastaavat muut viranomaiset. Lisäksi esityksessä ei ehdoteta, että yksiköillä olisi muutoinkaan toimivaltaa määrätä hyvinvointialueita siinä, millaisia sosiaali- tai terveyspalveluja ne lapselle järjestävät.

[1] Kuten käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, yhteenvetoa tai lausuntoa, jonka yksikkö laatii esitutkintaviranomaisen, syyttäjän tai tuomioistuimen pyynnöstä, ei olisi pidettävä asiakastietolain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettuna asiakasasiakirjana eli asiakirjana, joka on laadittu tai vastaanotettu tai joka sisältää tietoja asiakkaan sosiaali- tai terveyspalvelujen tarpeen arviointia varten, tarvittavien palvelujen järjestämistä tai toteuttamista varten taikka lääkkeen toimittamista varten. Tämän vuoksi 5 vuoden säilytysaika ei soveltuisi yksikön laatimaan yhteenvetoon tai lausuntoon.